

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА

створити умови для накоплення резервів продовольства, що в свою чергу сприяє підвищенню рівня продовольчої безпеки. Серед стратегічних елементів, які дозволяють реалізувати ці напрями, важливе значення має державна політика в сільськогосподарському секторі, приватні ініціативи, підтримка суспільства в забезпеченні програм сприяння доступу до продуктів харчування та підвищення його якості.

Елемент «постачання» охоплює такі складові: маркетинг, збереження, торгівля. Найбільші втрати продуктів харчування фіксуються на етапі проходження від «ферми» до роздрібною торгівлі, саме тому на цьому етапі повинні створюватися спеціальні механізми збереження продукції. Серед них, в першу чергу, переробка, упаковка та транспортування. В залежності від технологій, які використовуються в цих процесах, якість вихідного продукту суттєво відрізняється. Проблема зниження обсягів відходів, збагачення продуктів також вирішується на другому етапі ланцюжка цінностей. Серед стратегічних інструментів, що використовуються на цьому етапі, доцільно виділити міжнародне та національне регулювання якості продуктів харчування, національні системи оподаткування, які підтримують стандарти виробництва, транспортування і торгівлі, механізми, які підвищують безпеку, якість споживання.

Елемент «споживання» є найбільш складним з точки зору регулювання як на міжнародному, так і національному рівнях. Прийняття рішень споживачів в багатьох випадках є спонтанним, в деяких залежить від настанов, що сформувалися у суспільстві та найближчому оточення. На державу та суспільство покладається відповідальність за рекламу, навчання, соціальну підтримку. Інформування щодо доцільності та обсягів споживання, маркування є одними з найбільш часто вживаних методів управління процесами на цьому етапі. ФАО акцентує увагу на необхідності крім стандартних підходів використовувати механізми цільової продовольчої допомоги для специфічних категорій. Серед стратегічних інструментів необхідно виділити: створення та розвиток систем управління процесами сертифікації продукції, упорядкування рекламної діяльності, розвиток системи самоконтролю споживачів через проведення роз'яснювальної роботи у навчальних закладах.

Висновки та пропозиції. На сучасному етапі розвитку світової економіки вирішення проблеми забезпечення необхідного рівня продовольчої безпеки стає одним із чинників глобального зростання. Вирішення цієї проблеми залежить від ефективності сукупних дій багатьох акторів: міжнародних організацій, держав, урядів, виробників та споживачів. Розвиток інфраструктури забезпечення продовольчої безпеки, а саме виробництва, постачання та споживання на засадах використання стратегічних інструментів дозволяє створити передумови для підвищення рівня продовольчої безпеки. На першому елементі ланцюжка найбільш важливим є орієнтація виробників на підвищення якості продукції на підставі використання безпечних для споживача, виробника та зовнішнього середовища агрохімічних прийомів та речовин. Важливим є формування системи зберігання продукції. Крім того якість системи зберігання безперечно впливає на визначення рівня резервів і можливості використання в періоди найбільшого споживання. На другому елементі ланцюжка цінностей, коли здійснюється транспортування, зберігання, переробка, торгівля (оптова та роздрібною) найбільша увага має приділятися скороченню втрат, відходів, збереженню харчової цінності та збагаченню продуктів харчування. В залежності від механізмів та технологій обробки, пакування та транспортування визначаються можливості підвищення рівня продовольчої безпеки. Серед стратегічних інструментів головними є регулювання та оподаткування у цілях безпеки, ефективності та якості, підтримка інновацій в сфері розробки нових продуктів, виробництві та транспортуванні. На третьому етапі «споживання» найбільше значення має інформативна компанія щодо доцільності і якості споживання. Використання усіх запропонованих стратегічних інструментів дозволить підвищити рівень продовольчої безпеки як на національному, так і міжнародному рівнях.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Звіт ООН : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.un.org/ru/>.
2. Звіт ФАО : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.fao.org/publications/sofa/ru
3. Кожемякіна М.Ю. Інвестиційне забезпечення як основа розвитку аграрної економіки / М.Ю. Кожемякіна // Економіка АПК. -2009. -№12. - С.68-73.
4. Доклад ФАО «Воздействие на продовольственные системы для улучшения питания» 2013 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.fao.org/docrep/018/i3301r/i3301r.pdf>
5. Стадник М. Ефективний розвиток сільського господарства - гарантія зміцнення продовольчої безпеки країни / М.В.Стадник // Економічні науки. - 2009.- № 2.- С.99-105.
6. Використання агропробничого потенціалу земель та забезпечення сталого розвитку агроєкосистем : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://netreferata.com/ukr/referat-3351.html>
7. Продовольча безпека : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/book/rozdil/rozd11.htm>
<http://ukrstat.gov.ua>.

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ТА НАУКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Гребень С.Є., начальник відділу КРУ у Черкаській області (Україна)

Гребень С.Є. Основні тенденції розвитку інноваційного та наукового потенціалу регіонів України

В статті розглянуто основні особливості та функціонування інноваційної та наукової діяльності в регіональному розрізі за такими основними показниками їх розвитку, а саме: кількість організацій, що проводили наукові та науково-технічні дослідження і розробки; кількість організацій, які виконують наукові та науково-технічні роботи; розподіл кількості організацій, що виконували наукові та науково-технічні роботи, за секторами діяльності; розподіл організацій за галузями наук; кількість виконаних наукових та науково-технічних робіт за напрямками; кількість інноваційно-активних промислових підприємств; кількість працівників наукових організацій; кількість виконавців наукових та науково-технічних робіт; розподіл загального обсягу витрат за напрямками інноваційної діяльності; фінансування витрат на виконання наукових та науково-технічних робіт за джерелами фінансування; обсяг реалізованої інноваційної продукції. Визначені ключові проблеми у формуванні й реалізації державної інноваційної політики в Україні.

Ключові слова: розвиток, регіон, інновація, наука, інноваційна діяльність, наукова діяльність, інноваційний розвиток, науковий розвиток.

Гребень С.Е. Основные тенденции развития инновационного и научного потенциала регионов Украины

В статье рассмотрены основные особенности и функционирования инновационной и научной деятельности в региональном разрезе по следующим основным показателям их развития, а именно: количество организаций, проводили научные и научно-технические исследования и разработки; количество организаций, выполняющих научные и научно-технические работы; распределение количества организаций, выполнявших научные и научно-технические работы, по секторам деятельности; распределение организаций по отраслям наук; количество выполненных научных и научно-технических работ по направлениям; количество инновационно-активных промышленных предприятий; количество работников научных организаций; количество исполнителей научных и научно-технических работ; распределение общего объема расходов по направлениям инновационной деятельности; финансирование расходов на выполнение научных и научно-технических работ по источникам финансирования; объем реализованной инновационной продукции. Определены ключевые проблемы в формировании и реализации государственной инновационной политики в Украине.

Ключевые слова: развитие, регион, инновация, наука, инновационная деятельность, научная деятельность, инновационное развитие,

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА

научное развитие.

Greben S. Major trends in innovation and scientific potential of Ukraine's regions

The article reviews the main features and functioning of innovation and research activities in the regions in the core indicators of development, namely the number of organizations that conducted scientific and technological research and development; number of organizations that carry out scientific and technical work; distribution of organizations performing scientific and technical work by sector of activity; distribution by industry organizations sciences; number of executed scientific and technical work in areas; number of innovation-active industrial enterprises; Employees scientific organizations; number of performers scientific and technical work; distribution of total expenditure in the directions of innovation; financing costs pursuant to scientific and technical work on the sources of funding; the volume of sales of innovative products. The key problem in the formation and implementation of state innovation policy in Ukraine.

Keywords: development, region, innovation, science, innovation, scientific research, innovation development, scientific development.

Постановка проблеми. Унаслідок економічного розвитку країни на зміну управління функціонуванням приходить управління розвитком. Джерелом же розвитку, як відомо, є суперечності, які рано чи пізно приводять до трансформації в нову якість. Однак система завжди прагне до стабільності, тому необхідний певний чинник. Таким чинником служать розвиток науки та інновації, які є головною передумовою формування його наукового та інноваційного середовища – одне з важливих питань у комплексному соціально-економічному розвитку регіону. Світовий досвід показує, що сталий розвиток виробництва та підтримка його конкурентоспроможності в довгостроковій перспективі залежать не стільки від ресурсних можливостей, скільки від науки та інновацій. Тому дослідження тенденцій їх розвитку та становлення є актуальним завданням в сучасних умовах господарювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемами наукового та інноваційного регіонального розвитку присвячені дослідження таких українських та російських науковців як Долішній М., Масловська Л., Євдокименко В., Беленький П., Зінченко В., Тихомиров С., Попович З., Бутко М., Жихор О. та ряд інших науковців, що мають теоретичну та практичну цінність.

Виділення невирешеної проблеми. Недостатньо повно розкрито тенденції розвитку наукового та інноваційного регіонального розвитку та проблеми їх діяльності, що потребує більш ширшого дослідження.

Мета наукової статті. Дослідити тенденції розвитку інноваційної та наукової діяльності регіонів України та дати їх загальну оцінку.

Результати дослідження. Досягнення науки і технології визначають не тільки динаміку економічного зростання, але і рівень конкурентоспроможності держави у світовому співтоваристві. На сьогоднішньому етапі розвитку, Україні поки пишатися нічим: її частка у світовому ринку наукомісткої продукції складає близько 0,3%, а частка інноваційної продукції – менше 5% від загального обсягу промислової продукції.

Основою сучасних технологій є фундаментальна наука, яка створює інтелектуальні ресурси суспільства, основу сучасної технології.

У розвинутих країнах світу показник приросту ВВП за рахунок впровадження нових технологій становить 60-90%, тоді як в Україні він складає менше одного відсотка. Хоча Україна за кількістю науковців входить до першої десятки країн світу [1].

Варто відмітити, що розвиток інноваційної діяльності на території нашої країни залежить, перш за все, від збереження потенціалу галузевих проектно-конструкторських установ, науково-дослідних, оскільки їм належить головна роль в процесі матеріалізації інновацій.

З 2008 року в цілому по Україні спостерігається стійка тенденція щодо зменшення кількості організацій, які виконували наукові та науково-технічні роботи (без урахування організацій, що займаються виключно наданням науково-технічних послуг), що мала продовження і за підсумками 2013 року. Зокрема, у 2013 році виконанням наукових та науково-технічних робіт займалося 1143 організацій, що на 6,4 % менше, ніж у 2012 році, в 2012 році зменшення відбулося лише на 3,7 % порівняно з попереднім роком, в 2011 році спостерігається аналогічна тенденція. Така тенденція пояснюється в першу чергу перерозподілом кількості організацій-виконавців наукових досліджень і розробок за галузевим профілем в бік зростання частки організацій сектору гуманітарних наук за рахунок зменшення частки сектору технічних наук.

На регіональному рівні ситуація відрізняється від загальноукраїнської тенденції Так, у 2013 році зменшення кількості організацій, що проводили наукові та науково-технічні дослідження і розробки, відбулося у 20 регіонах (від 8,3 % у м. Севастополі до 10 % у Дніпропетровській області).

Варто зазначити, що протягом останніх п'яти років в кількості організацій, які виконують наукові та науково-технічні роботи відбулося зменшення саме в регіонах з високим науково-технічним та індустріальним потенціалом: Дніпропетровська, Запорізька та м. Київ. Саме на ці регіони припадає значна частина підприємств, що займаються науковою діяльністю.

Крім того, за підсумками 2013 року в 4 регіонах (Житомирському, Рівненському, Черкаському та Чернівецькому) та м. Севастополі кількість організацій залишилась на рівні 2012 року. І лише у Львівському відбулося незначне зростання.

Варто відмітити, що майже половина організацій, що займається науковою діяльністю відноситься до підприємницького сектору економіки, друге місце за кількістю організацій посідає державний сектор (39,9 %), а третє місце належить вищій освіті (15,7 %). Така тенденція спостерігалася на протязі дев'яти років (рис. 1).

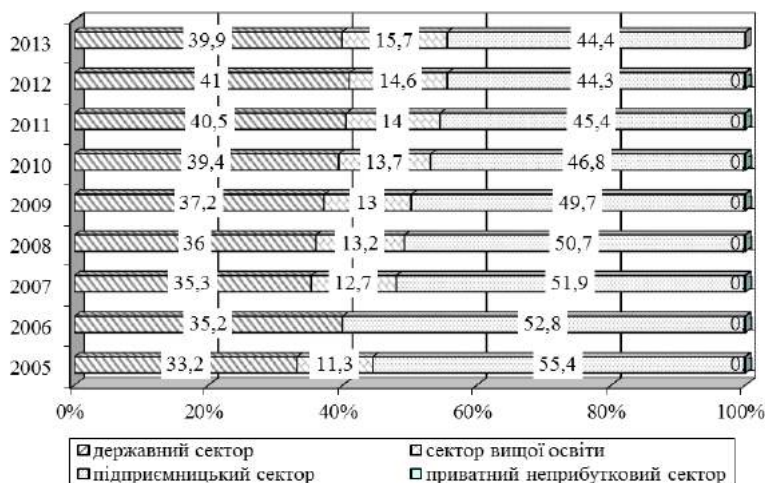

Рис. 1. Розподіл кількості організацій, що виконували наукові та науково-технічні роботи, за секторами діяльності, %

ПРОБЛЕМИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА

Розглядаючи розподіл організацій за секторами науки, бачимо, що питома вага наукових установ академічного профілю та вищих навчальних закладів порівняно з 2012р. збільшилась на 0,6 в.п. та 1,1 в.п. відповідно, галузевого профілю скоротилась на 2,1 в.п. (рис. 2).

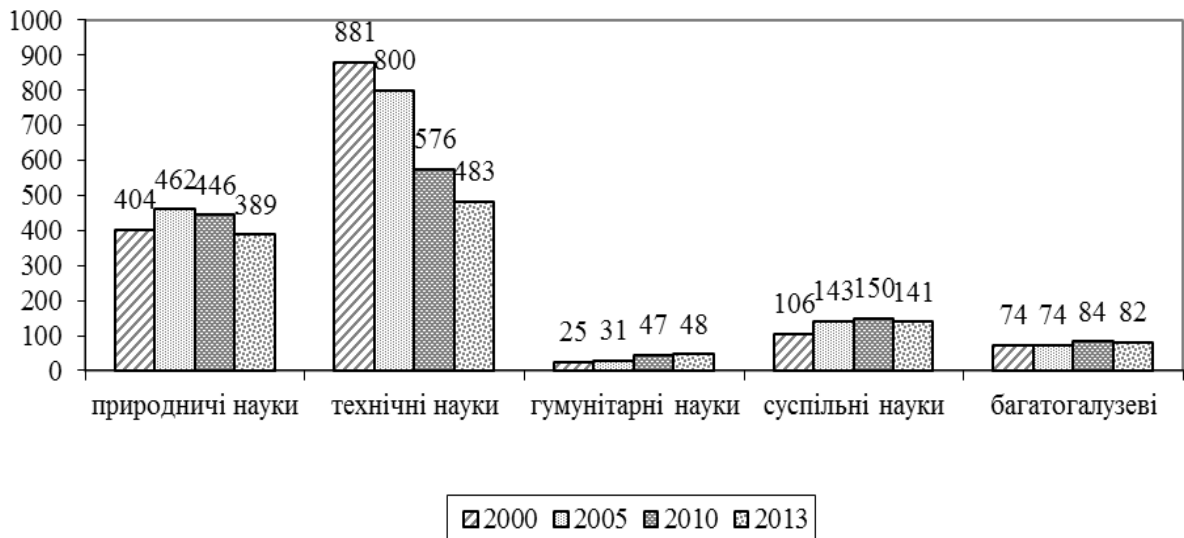

Рис. 2. Динаміка розподілу організацій за галузями наук, одиниць

У 2013р. загальна кількість організацій порівняно з 2012р. зменшилась на 5,4%. При цьому в розподілі за галузями наук частка організацій природничих наук та багатогалузевого профілю зменшилась на 1% та 0,6% відповідно, а технічних, гуманітарних та суспільних наук – залишилась майже без змін.

Найбільша кількість організацій (196) була підпорядкована Національній академії наук України, 86 – Національній академії аграрних наук, 35 – Національній академії медичних наук, 16 – Національній академії педагогічних наук [2].

Зменшення кількості установ в 2013 році, що виконували наукові та науково-технічні дослідження і розробки, призвело і до зменшення кількості виконаних наукових та науково-технічних робіт з 53,2 тис. од. у 2012 році до 47,9 тис., з них майже дві третини упроваджено у виробництво або мали інші форми широкого застосування. У розрахунку на 1000 працівників середньооблікової кількості виконавців наукових досліджень і розробок загальна кількість виконуваних протягом звітного року наукових робіт становила 451 од проти 480 од – у 2012р. і 448 од – у 2011р.

При цьому скорочення кількості виконаних наукових та науково-технічних робіт мала місце у 19 регіонах (від 1,4 % у Черкаській до 3,5 рази у Івано-Франківській), тоді як у 7 їх кількість зросла (найвищими темпами у Чернігівській області – на 55 % та майже в 2 рази у Кіровоградській області).

Лідерами серед регіонів у виконанні та впровадженні наукових і науково-технічних розробок залишаються м. Київ та Харківська область, на які припадає 57 % кількості виконаних та 59 % упроваджених робіт у цілому по Україні.

Зростання кількості виконаних наукових та науково-технічних робіт супроводжується збільшенням впроваджених таких робіт зменшується. Так, у 2013 році в цілому по Україні було впроваджено 72 % виконаних наукових та науково-технічних робіт (у 2012 році – 70 %). На регіональному рівні ситуація така: найбільший відсоток упровадження у Черкаській, Запорізькій, Луганській областях (83-85 %); найменший – у Чернігівській області (15 %) [2].

Загальноукраїнська позитивна динаміка щодо зростання виконання наукових робіт забезпечена за рахунок приросту інших нових видів робіт. Так, кількість створених нових видів виробів і технологій зменшилась відповідно у 15 та 17 регіонах (по Україні – відповідно на 1,2 % та 5,9 %). Водночас їх кількість зменшилась в Автономній Республіці Крим, Вінницькій, Дніпропетровській, Житомирській, Закарпатській, Запорізькій, Одеській, Рівненській, Черкаській, Чернівецькій областях та м. Києві.

Найбільше нових видів виробів і технологій було створено в м. Києві, Харківській, Донецькій та Дніпропетровській областях [2].

Із загальної кількості робіт 10,5% – на створення нових технологій, 44,8% яких – ресурсозберігаючі; 1,6% – нових сортів рослин, порід тварин, а також 15,8% – зі створення нових методів і теорій, майже половина яких були використані у подальшій роботі; 11,8% спрямовано на створення нових видів виробів, 36,8% яких – нові види техніки; 2,5% – на створення нових видів матеріалів (табл. 1).

Таблиця 1

Кількість виконаних наукових та науково-технічних робіт за напрямками, тис. од.*

	2010	2011	2012	2013
Усього робіт	52,0	52,4	53,2	47,9
Зі створення нових видів робіт	6,2	6,5	6,4	5,6
з них зі створення нових видів техніки	2,3	2,4	2,1	2,1
з них роботи, в яких використано винаходи	1,1	1,2	1,1	1,1
Зі створення нових видів технологій	5,7	5,3	5,0	5,0
З них ресурсозбурігаючих	2,5	2,3	2,3	2,2
Зі створення нових видів матеріалів	1,4	1,6	1,3	1,2
Зі створення нових видів сортів рослин, порід тварин	0,7	0,6	0,5	0,7
Зі створення нових методів, теорій	7,7	7,7	7,7	7,6
Інші роботи	30,3	30,7	32,3	27,8

*Складено за [2]

Протягом 2013 року активізувалася інноваційна діяльність. Кількість інноваційно активних промислових підприємств збільшилась на 4,7 % (у 2012 році – на 14,8 %). Відповідна динаміка мала місце у 17 регіонах.

Найбільшим пошкваленням у звітному році інноваційної діяльності відзначилися Миколаївська та Дніпропетровська області, де кількість інноваційно-активних підприємств зросла відповідно на 23,9 % та 23,8 %. Зменшення кількості промислових підприємств, що

**ПРОБЛЕМИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ
ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА**

займалися інноваційною діяльністю, спостерігалось в 10 регіонах, з яких найбільше у Закарпатській (на 18,2 %) та Херсонській (на 8,6 %) областях.

Найбільша кількість інноваційно-активних промислових підприємств сконцентрована в м. Києві (7,4 % загальної кількості по Україні), Харківській (9,6 %), Запорізькій (6,5 %), Миколаївській (6,5 %) та Львівській (5,7 %) областях. Найменше таких підприємств розташовано на території м. Севастополя та Закарпатської області [2].

У загальній кількості промислових підприємств у регіонах найбільша частка інноваційно-активних у Запорізькій та Миколаївській областях (по 29,8 % промислових підприємств регіону), Херсонській області та м. Києві (по 26,1 % у кожній), найменше – у Полтавській (8,3 %), Закарпатській (8,5 %) та Київській (9,0 %) областях.

Зростання кількості інноваційно-активних підприємств супроводжувалося і збільшенням підприємств, що впроваджували інновації, приріст яких мав місце у 16 регіонах і в цілому по Україні склав 3,3 % (у 2012 році – 9,0 %). Найвищий рівень практичного застосування інновацій у виробництві зафіксовано у Хмельницькій (98,7 % загальної кількості інноваційно-активних підприємств регіону), Рівненській (97,2 %), Черкаській (96,0 %), Житомирській (94,4 %) та Харківській (94,0 %) областях.

Водночас, за підсумками 2013 року, на тлі зростання впровадження нових технологічних процесів (на 16,2 %) мало місце зменшення освоєння виробництва нових видів продукції (на 3,7 %) [2].

В сучасних умовах господарювання Україна вважається державою з визнаними у світі науковими школами, вагомим та наявним науковим потенціалом, розвинутою системою підготовки кадрів. Основними формами підготовки наукових і науково-педагогічних працівників вищої кваліфікації є аспірантура і докторантура. Підготовка кандидатів і докторів наук здійснюється вищими навчальними закладами третього і четвертого рівнів акредитації та науковими установами.

Після набуття державою незалежності спостерігається стабільний розвиток мережі закладів, що здійснюють підготовку наукових кадрів. За останні вісім років (з 2005 до 2013 року) кількість аспірантур зросла на 4 % (з 496 до 518), докторантур – на 15 % (з 240 до 276). Відповідно, зросла і кількість бажаючих отримати певний науковий ступінь: кількість аспірантів – на 5 % (з 30 до 31 тис.), докторантів – на 39 % (з 1,3 до 1,8 тис.).

Аспірантури та докторантури досить рівномірно розподіляються за типами закладів, при яких вони створені. Так, при вищих навчальних закладах працює 48 % (249) аспірантур та 62 % (172) докторантур, при науково-дослідних інститутах, відповідно, 52 % (269) та 38 % (104) [2].

Найбільша кількість аспірантів навчається у галузі технічних, економічних, педагогічних та юридичних наук.

Розподіл аспірантур та докторантур за регіонами нерівномірний. Більшість з них зосереджена у м. Києві – відповідно 219 і 104, Харківській області – 63 і 39, Львівській – 34 і 17, Одеській – 27 і 18, Дніпропетровській – 25 і 13, Донецькій – 24 і 13. В інших регіонах їх кількість обчислюється одиницями, хоча немає жодного регіону, де були б відсутні аспірантура або докторантура. У м. Києві навчається 10957 аспірантів і 800 докторантів, Харківській області відповідно – 3603 і 222, Львівській – 2455 і 101, Одеській – 2165 і 100, Дніпропетровській – 1455 і 65, Донецькій – 1610 і 82.

Україну варто відзначити як країну, що додержується гендерної демократії в підготовці наукових кадрів. Жінки нарівні з чоловіками використовують право на продовження освіти в аспірантурі та докторантурі. Так, у 2013 році жінки склали 61 % (19 тис.) загальної кількості аспірантів та 53 % (1,0 тис.) докторантів.

Протягом 2013 року загальна кількість працівників організацій, які виконували наукові та науково-технічні роботи становила 123,2 тис. осіб, що менше на 5,2% порівняно з відповідним періодом 2012р., у т.ч. дослідників – на 4,3%, техніків – на 9,1%, допоміжного персоналу – на 5,1%, інших працівників – на 5,5% (див. табл. 2).

Таблиця 2

Кількість працівників наукових організацій*

Роки	Працівники основної діяльності	У тому числі фахівців, зайняти науковою та науково-технічною роботою			Допоміжний персонал	Працівники, зайняті науковою та науково-технічною роботою за сумісництвом
		усього	У тому числі			
			доктори наук	кандидати наук		
2005	170,6	105,5	4,2	17,0	32,0	68,5
2010	141,1	89,6	4,5	17,0	26,0	69,4
2011	134,7	85,0	4,4	16,1	24,8	68,2
2012	129,9	82,0	4,5	15,9	23,9	61,1
2013	123,2	77,9	4,5	15,9	22,6	57,1

*Складено за [2]

Частка виконавців наукових досліджень і розробок (дослідників, техніків і допоміжного персоналу) у 2013р. у загальній кількості зайнятого населення становила 0,49% (у 2011р. – 0,54%, у 2012р. – 0,52%), у т.ч. дослідників – 0,32% (0,35% і 0,34%). За даними Євростату, у 2012 р. найвищою ця частка була у Фінляндії (3,27% і 2,33%), Данії (3,16% і 2,1%), Ісландії (2,96% і 2,02%) та Швеції (2,71% і 1,73%); найнижчою – у Румунії (0,46% і 0,28%), Туреччині (0,68% і 0,57%) та Кіпрі (0,70% і 0,49%).

Серед регіонів України протягом 2013 року найбільша чисельність виконавців наукових та науково-технічних робіт зосереджена у м. Києві (42199 осіб), Харківському (16278 осіб), Дніпропетровському (8596 осіб) та Донецькому (6154 осіб) регіонах.

Варто відзначити, що найменша кількість виконавців зосереджена у Хмельницькому регіоні – 0,13 % від загальної кількості виконавців наукових та науково-технічних робіт.

В Україні продовжується збільшення числа фахівців з науковими ступенями, які працюють у різних сферах економіки. Проте частка докторів та кандидатів наук, які беруть безпосередню участь у виконанні наукових та науково-технічних робіт, постійно зменшується і на 31 грудня 2013р. склала 19,2% загальної їхньої кількості, що менше, ніж на 31 грудня 2012р., на 0,6 в.п.

Незважаючи на скорочення кількості безпосередніх виконавців наукових досліджень і розробок, загальна кількість друкованих праць постійно зростає: з 354,7 тис. у 2011р. і 374,9 тис. у 2012р. до 391,4 тис. публікацій у 2013р., що в розрахунку на 1000 працівників середньооблікової кількості виконавців наукових досліджень і розробок становить 3690 друкованих робіт (проти 3033 – у 2011р. і 3384 – у 2012р.). Із загальної кількості друкованих робіт 7,1 тис. – окремі монографії, 603 яких видано за кордоном, 204 тис. – статті у фахових наукових журналах, 30 тис. з яких надруковано в журналах, що входять до міжнародних баз даних, та 18,2 тис. – підручники та навчальні посібники.

У 2013р. частка витрат на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення порівняно з 2012р. скоротилася з 70,1% до 58,0% [2].

Структура витрат на інноваційну діяльність за 2013 рік виглядає наступним чином: 58 % складають витрати на придбання; 24 % належить іншим витратам; 13,7 % внутрішнім науково-дослідним розробкам; 3,4 % зовнішнім НДР та лише 0,9 % придбанням інших зовнішніх знань (рис. 3).

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА

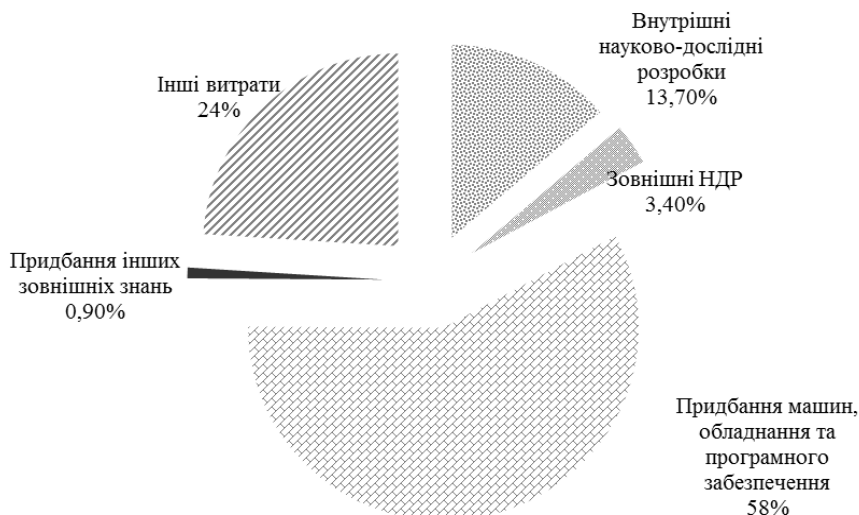

Рис. 3. Розподіл загального обсягу витрат за напрямками інноваційно діяльності у 2013 році

Розглядаючи дану тенденцію в регіональному розрізі, бачимо, що значні витрати припадають на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення. Найбільша їх частина сконцентрована в м. Києві – 645,2 млн.грн..

Обсяг фінансування витрат на виконання наукових та науково-технічних робіт у 2013р. за рахунок збільшення, таких джерел фінансування, як коштів бюджету, власних коштів, коштів замовників, а саме іноземних держав також збільшився на 5,7 % порівняно з 2012 роком і склав 1116,1 млрд.грн.

Відповідна динаміка мала місце у 15 регіонах, з яких найбільше зменшення фінансування інноваційної діяльності зафіксовано в Івано-Франківському (40,1 %), Хмельницькому (28,2 %), Запорізькому (11,6 %) та Луганському (11,5 %) областях.

На загальну негативну динаміку найбільший вплив мало зменшення у 2,3 раза фінансування інноваційної діяльності за рахунок кредитів, на які у 2013 році припадало 21 % загального обсягу фінансування інноваційної діяльності (у 2012 році – 38 %). При цьому, цю негативну динаміку зумовив один регіон, зокрема, в Автономній Республіці Крим у звітному році обсяг кредитів, наданих на інноваційну діяльність, скоротився у 3,5 раза, тоді як у 2012 році на цей регіон припадало 68 % загального обсягу кредитів, наданих на фінансування інноваційної діяльності.

Як і в попередні роки, основним джерелом фінансування інноваційної діяльності на промислових підприємствах залишалися власні кошти підприємств, питома вага яких у загальному обсязі фінансування складала 63,9 % (у 2012 році – 53,0 %) [2].

Серед науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, що фінансуються з Державного бюджету України можна виділити наступні: роботи, які пов'язані з національною обороною та безпекою, за космічною та Чорнобильською програмами, окремими завданнями та програмами агропромислового комплексу та промисловості. Проте витрати за цими напрямками за останні роки були значно менші, ніж за розділом „Фундаментальні дослідження та сприяння науково-технічному прогресу”, що суперечить потребам матеріалізації інновацій.

Зменшення кількості інноваційно-активних промислових підприємств не забезпечило у 2013 році нарощення обсягів реалізованої інноваційної продукції.

Так, у 2013р. 1031 підприємство реалізувало інноваційної продукції на 35,9 млрд.грн., або 3,3% загального обсягу реалізованої промислової продукції (у 2012р. відповідно 36,2 млрд.грн. та 3,3%) (рис. 4).

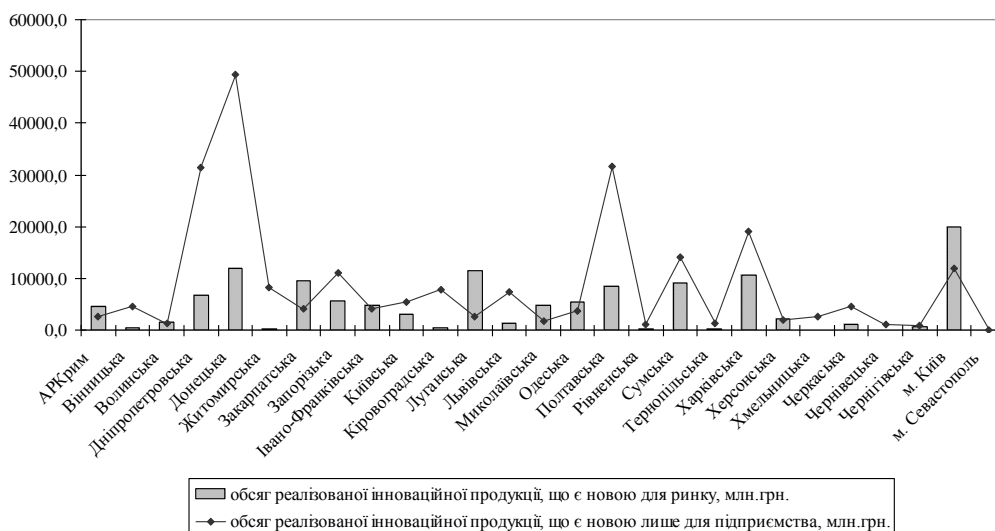

Рис. 4. Обсяг реалізованої інноваційної продукції у 2013 році за регіонами України

Реалізацію продукції за межі України здійснювали 344 підприємства, обсяг якої склав 44,7% від загального обсягу реалізованої інноваційної продукції, у т.ч. в країні СНД – 25,3%.

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА

Майже кожне четверте підприємство реалізувало продукцію, що була новою для ринку. Обсяг такої продукції становив 12,4 млрд.грн., 53% якої 102 підприємства поставили на експорт. При цьому більшість підприємств у 2013р. (86%) реалізували продукцію, яка була новою виключно для підприємства. Її обсяг становив 23,5 млрд.грн., 40,4% якої 271 підприємство реалізувало за межі України [2].

У територіальному розрізі зменшення обсягів реалізації інноваційної продукції у 2013 році мало місце у 9 регіонах, з яких найбільшими темпами у Харківському (68,4%), Рівненському (51,4%), Львівському (49,2%), Київському (48,4%) регіонах та більше ніж на 20% у Хмельницькому, Черкаському, Чернігівському регіонах та в м. Києві.

Зростання обсягів реалізованої інноваційної продукції спостерігалось у 17 регіонах (від 3,3% у Херсонській області до 2,2 рази у Одеській області). Крім Одеської області, високі темпи приросту зафіксовано в Леганській (у 1,7 рази), Донецькій (у 1,6 рази), Дніпропетровській та Волинській (у 1,5 рази в кожній) областях.

За останні роки не було реалізовано заходів у рамках інноваційної політики щодо поліпшення бізнес-середовища, стимулювання компаній до інновацій, розвитку різних інструментів підтримки технологічної модернізації, однак за наявності окремих поліпшень зберігається фрагментарність і нестійкість загального прогресу в даній сфері. До ключових проблем у формуванні й реалізації державної інноваційної політики в Україні можна віднести:

- недостатня якість бізнес-середовища, збереження нерозвиненості умов для справедливої конкуренції на ринках, а також за одержання державної підтримки;
- збереження значних бар'єрів для поширення в економіці нових технологій, обумовлених відсутністю державної технологічної політики й неефективним галузевим регулюванням, включаючи процедури сертифікації, митне і податкове адміністрування;
- недостатність зусиль регіональних та місцевих органів управління щодо поліпшення умов для інноваційної діяльності;
- взаємодія бізнесу й держави у формуванні й реалізації інноваційної політики поки що не має регулярного характеру, не забезпечує збалансованого вираження інтересів різних інноваційно-активних підприємств, особливо в нових секторах, що формуються;
- недостатня ефективність інструментів державної підтримки інновацій: обмежена гнучкість, нерозвиненість механізмів розподілу ризиків між державою й бізнесом, слабка орієнтованість на стимулювання зв'язків між різними учасниками інноваційних процесів на формування й розвитку науково-виробничий та технологічних партнерств.

До малонаукоємних галузей, які домінують на території нашої країни можна віднести такі низькотехнологічні галузі виробництва, як агропромисловість, легка промисловість, харчова та добувна і паливна. У цілому домінує відтворення виробництва 3-го технологічного укладу (гірнична металургія, залізничний транспорт, багатотоннажна неорганічна хімія та ін.). Відповідно майже 95% вітчизняної продукції належить до виробництв 3-го та 4-го технологічних укладів [3].

Висновки та пропозиції. Низький рівень наукоємності вітчизняного виробництва визначається не тільки дефіцитом коштів та недостатністю стимулів і пільг, але й структурою економіки. Якщо залишити без змін структуру економіки, яка існує на сьогоднішній день та за умови збільшення валового внутрішнього продукту на 3-5% водно не призведе до її реального розвитку, тому що при такій структурі зростання ВВП призводить до збільшення витрат для цього. З метою досягнення необхідних позитивних змін в масштабах і динаміці зростання ВВП необхідно перейти до інноваційної моделі структурної перебудови економіки.

В Україні сконцентровано великий науковий потенціал, є багато відкриттів і винаходів, напрацьовано багато інноваційних проектів в ресурсозбереженні, в біотехнології, у лазерній техніці тощо. Необхідно визначити найбільш проривні напрямки, в які, у відповідності до критичної точки фазового переходу, можна мінімально додати інвестиції у вигляді ресурсів і відбудеться перехід в нову якість – в інноваційний рентабельний бізнес, який буде формувати інфраструктуру для інших сфер діяльності.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Гросул В.А. Проблеми інноваційної діяльності в Україні / В.А. Гросул // Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. – 2010. – № 1 (3). – Т. 1. – С. 76–82.
2. www.ukrstat.gov.ua – офіційний сайт Державного служби статистики України.
3. Арутюнян С.С. Інноваційна складова нової моделі економічного розвитку України у посткризовий період / С.С. Арутюнян, Р.Р. Арутюнян // Вісник національного університету „Львівська політехніка”. – 2010. – № 691. – С. 253–257.

ІННОВАЦІЇ У СВІТОВІЙ ПРАКТИЦІ МАРКЕТИНГУ: МАРКЕТИНГ ТЕРИТОРІЙ, МЕРЧАНДАЙЗИНГ

Данкєєва О. М., асистент кафедри маркетингу та менеджменту Донецького національного університету економіки та торгівлі імені Михайла Туган-Барановського (Україна)

Данкєєва О. М. Інновації в світовій практиці маркетингу: маркетинг територій, мерчандайзинг

У статті проаналізовано теоретичні аспекти маркетингу територій, узагальнені дефініції основних понять маркетингу територій, запропоновано визначення маркетингу територій, здійснено порівняння «маркетингу територій» та «класичного маркетингу», розглянуто використання стратегій маркетингу територій, визначено цілі груп стратегій розвитку маркетингу територій, узагальнено поділ мешканців територій, виділено основні аргументи функціонування територій та перспективність їх розвитку, запропоновано основний чинник розробки стратегії маркетингу територій, розглянутий мерчандайзинг як елемент маркетингу територій, перелічено основні види діяльності мерчандайзингу, вказано взаємозв'язок понять «комплекс маркетингу» з визначенням завдань мерчандайзингу.

Ключові слова: маркетинг територій, маркетингові інструменти, стратегії маркетингу територій, управління територіями, мерчандайзинг, роздрібна торгівля, комплекс маркетингу, завдання мерчандайзингу.

Данкєєва О. М. Инновации в мировой практике маркетинга: маркетинг территории, мерчандайзинг

В статье проанализированы теоретические аспекты маркетинга территории, обобщены дефиниции основных понятий маркетинга территории, предложено определение маркетинга территорий, проведено сравнение «маркетинга территории» и «классического маркетинга», рассмотрено использование стратегий маркетинга территории, определены цели групп стратегий развития маркетинга территорий, обобщенно разделение жителей территорий, выделены основные аргументы функционирования территорий и перспективность их развития, предложено основной фактор разработки стратегии маркетинга территории, рассмотрен мерчандайзинг как элемент маркетинга территории, перечислены основные виды деятельности мерчандайзинга, указано взаимосвязь понятий «комплекс маркетинга» с определенным задач мерчандайзинга.

Ключевые слова: маркетинг территории, маркетинговые инструменты, стратегии маркетинга территории, управления территориями, мерчандайзинг, розничная торговля, комплекс маркетинга, задачи мерчандайзинга.

Dankeieva O. Innovations in world practice of marketing : marketing of territory, merchandising

The theoretical aspects of marketing of territories are analysed in the article, definitions of basic concepts of marketing of territory are generalized, proposed the definition of territorial marketing, comparison of "marketing of territories" and "classic marketing" is conducted, groups defined goals of development strategies of marketing territories, generalized separation of residents of the territories, The basic arguments functioning of the territories and the prospects of their development, the use of marketing of territory strategies is considered, the basic factor of market strategy development